

PAIX LITURGIQUE

Newsletter 63 objavljen dana 25 svibanj 2020

RIMSKI UPITNIK O TRADICIONALNOJ MISI Mnogo buke (nizašto).

Kongregacija za nauk vjere, koja je danas izravno zadužena za motuproprij *Summorum Pontificum*, i čija se jedna sekcija bavi poslovima za koje je bilo zaduženo Povjerenstvo Ecclesia Dei, uputila je 7. ožujka 2020. svim predsjednicima biskupskih konferencija u svijetu pismo s potpisom kardinala Ladarije, pročelnika Kongregacije (koji je već ranije bio na čelu Povjerenstva Ecclesia Dei u sklopu restrukturiranja koje je potaknuo Benedikt XVI.) koje je trebalo prosljediti svim biskupima svijeta. U pismu se od biskupa traži da odgovore na upitnik od devet pitanja o primjeni motuproprija *Summorum Pontificum* u svojim biskupijama. Francuska je biskupska konferencija predmetno pismo biskupima poslala 30. travnja 2020.

Pismo je javno objavljeno na američkoj stranici *Rorate Caeli* 24. travnja 2020. (<https://rorate-caeli.blogspot.com/2020/04/breaking-important-summorum-under.html>) i odmah je podjarilo citav tradicionalni svijet na svim kontinentima. Treba priznati je riječ o lako zapaljivu svijetu koji je u tome odmah vidio prijetnju za *Summorum Pontificum*.

Paix liturgique, koji nije nastao nakon zadnje postkoncilske kiše, uvijek dakako oprezno i s rezervom pristupa prema svim mogućim napadima na „stecena prava“ tradicionalne mise. Unatoč tomu, prema našim procjenama ovaj upitnik - koji je svakako iznenadujući - treba gledati u posve drukčijem svjetlu.

Kako je do upitnika uopće došlo?

Stara šala kaže da su stvari koje se događaju u rimskoj Kuriji javna tajna. Osim u situacijama kada se nekom temom bavi uzak krug ljudi, što je očito bio slučaj upitnika buduci da s njime nisu bili upoznati niži „službenici“ sekcije koja je zadužena za *Summorum Pontificum*.

Osim toga, velik broj odluka kongregacija o osjetljivim pitanjima nadahnut je manje ili više preciznim direktivama Državnoga tajništva, kao što je, primjerice, bio slučaj neobicnoga dekreta koji se kardinal Sarah smatrao obveznim potpisati 25. ožujka 2020., a kojim se odredilo da se u svim zemljama pogođenima koronavirusom obredi Velikoga tjedna moraju slaviti bez prisutnosti puka. No čini se da pismo kardinala Ladarije nije bio odgovor na zahtjev tzv. *Terze loggie* (tj. trećega kata Državnoga tajništva koje se nalazi u Apostolskoj palaci), već na želju iz Doma sv. Marte, odnosno samoga pape.

U tom se kontekstu treba prisjetiti reakcija koje su izazvale spomenuta dva dekreta koja su pripremili službenici Kongregacije za nauk vjere iz sekcije zadužene za *Summorum Pontificum*, a kojima je cilj bio omogućiti određeno „obogacivanje“ tradicionalnoga oblika (sedam novih predslavlja ad libitum i mogućnost, također ad libitum, da se slavi spomen i drugih svetaca, napose recentnije kanoniziranih). Spomenute je dekrete papa odobrio 5. prosinca 2019., ali na njih je stavljen datum od 22. veljace 2020. i javno su obznanjeni 19. veljace 2020. Ti dekreti, koje ćemo analizirati u narednim newsletterima, podigli su na noge najodlučnije protivnike tradicionalne liturgije (kako smo i pisali u francuskome newsletteru br. 740 od 8. travnja 2020.). Oni su, na čelu s profesorom Andreom Grillom, koji predaje na Papinskom sveučilištu sv. Anselma, iskoristili taj moment i 1. travnja 2020. pokrenuli vrlo radikalnu peticiju kojom su tražili da tradicionalna liturgija prestane imati poseban status i da se u potpunosti podloži dijecezanskim biskupima s jedne strane, te Kongregaciji za bogoštovlje s druge. Posve je jasno da su time još jednom zapravo htjeli da se tradicionalna liturgija podloži biskupima, a zatim ukine. Taj je napad kardinal Ladaria loše doživio pa je zatražio argumentiran pravni odgovor od mons. Markusa Graulich, podtajnika Papinskog vijeca za zakonodavne tekstove (<https://www.riposte-catholique.fr/archives/155420>).

Podrazumijeva se da si je ta interesna skupina visoko rangiranih prijatelja osigurala da ih papa cuje. Sam papa - i to je poznata cinjenica - nikada nije pokazao osobit interes za tradicionalnu misu - niti za njezino odobravanje, niti za njezino preziranje. Po dolasku u Rim za njega je tradicionalna misa bila sasvim marginalna pojava koja je zadobivala veci znacaj samo kroz povezanost s FSSPX-om, kojemu, suprotno tomu, papa zbog složenih razloga pridaje ocit „politicki” interes. Papa je u nekoliko navrata imao priliku reci da stari obred, kojemu je Benedikt XVI. po njegovu mišljenju pridavao previše pozornosti, na životu održava nekolicina starih nostalgicara i da ga treba pustiti da sam lagano odumre bez pretjeranog uzrujavanja. No treba primijetiti da su takve prosudbe izgovorene usput, tijekom pohoda *ad limina* biskupima koji su se žalili na „muku” koju im u njihovim biskupijama zadaju slavlja stare mise. Također valja primijetiti da je svakoga puta rimski biskup u suštini odgovorio da se *Summorum Pontificum* ne dira (primjerice biskupima Puglie u svibnju 2013.).

Također znamo da je poveca skupina talijanskih biskupa izrazito neprijateljski raspoložena prema širenju te liturgije, za razliku od francuskih, engleskih i americkih biskupa, između ostalih, koji su pristali na određene kompromise i na kraju se, bez vecih simpatija za tradicionalni oblik, ipak navikli na njegovo postojanje. Ne treba ni spomenuti da takvi talijanski prelati koji progone tridentsku liturgiju ne propuštaju nijednu priliku da svoje optužbe iznesu pred papu i njegove bliske suradnike.

Zapravo toliko su ustrajni da je papa Franjo ipak shvatio da ta marginalna liturgija zaista postoji, buduci da izaziva takav bijes, za što se ne može reci da mu u konacnici smeta. U svojem nacinu upravljanja papa drži do toga da se oni koji misle da su mu najbliži ne uljuljkaju u mirnu idilu. Na to ih podsjećaju povlastice odobrene FSSPX-u i ocuvanje statusa izvanrednog oblika rimskoga obreda.

No on sam i njegovi osobni tajnici mislili su da bi bilo dobro detaljno se raspitati o toj tradicionalnoj misi koja izaziva toliko bijes, kao i o nacinu na koji je stvarno percipira ne nekolicina biskupa, vec svi biskupi svijeta. A kada želimo neko teško pitanje staviti „sa strane”, imenujemo povjerenstvo i pokrenemo administrativni postupak istrage (ankete). Takva se praksa u Argentini pripisuje Perónu: „Ako želiš da se stvari otegnu unedogled, imenuj istražno povjerenstvo”, a ne zaboravimo da je papa Franjo Argentinac... Anketa (istraga) daje nam mogućnost da onima koji se tuže kažemo da se bavimo pitanjem kako bismo ga detaljno istražili. Ipak, prema tradiciji svojstvenoj Kuriji, na pismo je stavljen datum od 7. ožujka, što je prije Grillove peticije, kako se ne bi odao dojam da je jedna stvar potakla drugu.

Dakle, pitanjem se bavimo, ali bez pretjerane žurbe. U pismu kardinala Ladarije traži se da odgovori biskupa - barem u mjeri u kojoj se budu potrudili odgovoriti - pristignu do 31. srpnja. To je pak trenutak kada Kurija zapocinje svoj dubok ljetni san. Potom ce, nakon ponovnog pocetka aktivnosti, mala sekcija Kongregacije za nauk vjere koja je zadužena za *Summorum Pontificum*, i koja je apriori blagonaklona drevnijem obredu, mjesecima klasirati, analizirati i sažimati golemu masu odgovora na svim jezicima (ako pretpostavimo da 2500 od 3100 ordinarija u svijetu odgovori na navedenih devet pitanja, trebat ce obraditi više od 20.000 odgovora, od kojih ce neki potencijalno biti dugi).

Pitanja postavljena biskupima

Rijec je o odgovorima na devet pitanja u kojima pronalazimo i neka od onih koja se postavljaju biskupima o izvanrednom obliku rimskog obreda tijekom pohoda *ad limina*. Cilj im je doznati dvije stvari:

- Kakvo je stanje u biskupiji s obzirom na ta pitanja?
- Kakvo je mišljenje biskupa o motupropriju *Summorum Pontificum*?

Sastavljac ili sastavljači upitnika imali su namjeru biti objektivni i ocigledno su blagonakloni tradicionalnoj liturgiji, kako pokazuje 5. pitanje (Cini li Vam se da je u Vašoj biskupiji redovni oblik usvojio elemente izvanrednoga oblika?), koje podsjeća na cesto spominjanu cinjenicu da slavljenje izvanrednoga oblika potice dijecezanske svećenike koji ga slave na odlicnije slavljenje redovnoga oblika i njegovo obogacivanje, odnosno na prakticiranje neke vrste „reforme reforme”.

Formulacija 2. pitanja (Ako se izvanredni oblik prakticira u Vašoj biskupiji, odgovara li on na pravu pastoralnu potrebu ili ga promice samo jedan svećenik?) s druge je strane nezgrapna i ne sasvim razumljiva, što je šteta buduci da se to pitanje odnosi na temeljni proces propisan motuproprijem *Summorum Pontificum*, iako ga ne adresira na adekvatan nacin. Naime, dakako da u duhu pisma *Summorum Pontificum* ništa ne prijeci to da incijativa dode od jednoga svećenika, no zahtjevi za slavljenjem misa obicno dolaze od skupina vjernika koje se potom obracaju župniku (a ne biskupima), pri cemu su ovi posljednji slobodni odgovoriti na njih.

Pitanje br. 6 (Služite li se za slavljenje mise misalom pape Ivana XXIII. objavljenim 1962.?) najvjerojatnije se odnosi na cinjenicu da se na nekim mjestima rabi pomalo hibridan misal nadahnut tzv. rubrikama iz 1965., suprotno odredbama motuproprija *Summorum Pontificum*.

U nastavku donosimo tekst samoga upitnika:

- 1 - Kakva je situacija u Vašoj biskupiji kada je riječ o izvanrednom obliku rimskoga obreda?
- 2 - Ako se izvanredni oblik prakticira u Vašoj biskupiji, odgovara li on na pravu pastoralnu potrebu ili ga promice samo jedan svećenik?
- 3 - Koji su, prema Vašem mišljenju, pozitivni i negativni aspekti uporabe izvanrednog oblika?
- 4 - Poštuju li se norme i uvjeti određeni motuproprijem *Summorum Pontificum*?
- 5 - Cini li Vam se da je u Vašoj biskupiji redovni oblik usvojio elemente izvanrednoga oblika?
- 6 - Služite li se za slavljenje mise misalom pape Ivana XXIII. objavljenim 1962. godine?
- 7 - Postoje li, pored slavljenja mise u izvanrednom obliku, drugi obredi ili slavlja (poput krštenja, potvrde, ženidbe, pokore, bolesnickog pomazanja, redjenja, božanskog casoslova, vazmenog trodnevlja, sprovoda) prema liturgijskim knjigama iz razdoblja prije Drugoga vatikanskog koncila?
- 8 - Je li motuproprij *Summorum Pontificum* imao utjecaja na život na bogoslovijama (tj. na biskupijskoj bogosloviji) i u drugim kucama za formaciju posvećenih osoba?
- 9 - Koje je, trinaest godina nakon objave motuproprija *Summorum Pontificum*, Vaše mišljenje o izvanrednom obliku rimskoga obreda?

Tradicionalna liturgija ne treba dopuštenje da bi postojala

Kada se govori o pitanju rimskoga odobrenja za slavljenje tradicionalne liturgije, važno je ne upasti u zamku razmišljanja prema nacelu „Dopušteno je, ali možda više neće biti”, čime, zapravo, smatramo da njezino postojanje ovisi o tim dopuštenjima. Doista, tradicionalna je misa zabranjena reformom Pavla VI. No unatoc toj zabrani, i zahvaljujući vjernicima, svećenicima i dvama biskupima, nadživjela je i razvijala se do te mjere da joj je „umjereni” koncilski Rim, napose zastupljen u osobi kardinala Ratzingera, a kasnije pape Benedikta XVI., u etapama priznavao legitimitet, i to 1984., 1988. te 2007. Dakle upravo zato što su njezini korisnici na temelju svojega osjećaja vjere bili uvjereni da je tradicionalna liturgija legitimna, postkoncilske su je vlasti konacno priznale kao legitimnu.

Dakako, spomenuti su joj susljedni tekstovi, a napose *Summorum Pontificum*, koji je uporabu tridentskoga misala od loše definiranog statusa povlastice uzdigao na status prava, omogućili da se i dalje razvija. Otada do 2017., dakle u deset godina, a kako je Paix liturgique detaljno istražio, broj „odobrenih” mjesta na kojima se slavi tradicionalna liturgija u svijetu se udvostrucio: u SAD-u, 530 mjesta 2019. naspram otprilike 230 godine 2007.; u Njemackoj 153 naspram 54; u Poljskoj 45 naspram pet; u Engleskoj i Walesu 2017. bilo je 147 mjesta na kojima se slavi tradicionalna liturgija naspram 26 u 2007.; u Francuskoj 104 mjesta 2007. naspram 235 u 2019. godini, kojima valja pridodati i više od 200 mjesta na kojima misu slavi Bratstvo sv. Pija X. (izvor: naš francuski newsletter br. 601 od 16. srpnja 2017. i noviji podaci).

Za taj slobodni razvoj treba zahvaliti Benediktu XVI., ali treba također zahvaliti za ono što mu je prethodilo i što ga je omogućilo velikom mnoštvu vjernika „otpora”, brojnim tradicionalnim svećenicima, mons. Lefebvreu i mons. De Castro Mayeru. Ti ljudi, a govorimo samo o Francuskoj (iako bismo također mogli spomenuti i one u Sjedinjenim Državama) s 1% bogoštovnih mjesta i vjernicima čija je prosječna dob daleko manja od prosječne svake godine „proizvedu” između 15 i 20% redjenja svećenika nalik biskupijskima. Tomu treba pridodati muške i ženske redovnicke zajednice koje se izdvajaju po tradicionalnoj liturgiji te mrežu privatnih katoličkih škola čiji su duhovni voditelji svećenici koji slave tradicionalnu misu. Kada je pak riječ o njihovim mogućnostima širenja u budućnosti, one se mogu procijeniti na temelju niza istraživanja koja je Paix liturgique dao provesti između 2006. i 2016. (onze sondages pour l’histoire (jedanaest istraživanja za povijest)), Les Dossiers d’Oremus - Paix liturgique, 2018).

Budu li odgovori biskupa svijeta na upitnik Kongregacije za nauk vjere iskreni, potvrdit će vrlo važnu činjenicu - a iskreno govoreći, i sama činjenica da je upitnik poslan to potvrđuje: pedeset godina nakon liturgijske reforme tradicionalno bogoštovlje, iako u manjini, čini dio liturgijskog „pejzaža”. Ono supostoji s novim obredom i zacudjuće je vitalno. Nezaustavljivo vitalno.